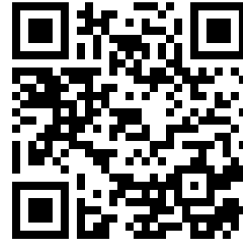

DOI 10.37491/UNZ.77.6
УДК 347.66 (477)

Алла КІРИК¹

ПОНЯТТЯ ГАРАНТІЙ ПРАВ СПАДКОЄМЦІВ У СПАДКОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Досліджено джерела римського права, які зіграли важливу роль у становленні спадкового права, як правового інституту. Розглянуто визначення поняття «заповіт», яке першим сформував римський юрист Ульпіан. Досліджено походження слова «гарантія» та розглянуто його тлумачення у різних словниках. Встановлено, що гарантії відіграють вирішальну роль, оскільки лише при гарантованості прав можна розраховувати на повне і всебічне їх використання. З'ясовано, що питанню гарантій прав спадкоємців, приділяється незначна увага серед науковців. Проаналізовано думки науковців стосовно тлумачення терміну гарантій прав та свобод особи, а також визначені підходи до розуміння природи гарантій. З'ясовано, що серед дослідників спостерігаються різні позиції щодо визначення поняття «гарантія прав». На основі проаналізованих поглядів науковців сформовано основні ознаки гарантій прав та свобод людини, до яких відносяться: державна природа гарантій; нормативно-правова закріпленість гарантій; універсальний та безперервний характер гарантій; є показником рівня розвиненості національної системи права; покликані охороняти і захищати права людини і громадянина. Здійснено аналіз конкретних гарантій прав родичів спадкодавця, що містяться в законодавстві України. Визначено найбільш проблемні положеннями в спадковому праві, які впливають на гарантованість прав спадкоємців, серед яких: положення про повноваження та організацію діяльності нотаріусів;

¹ аспірантка,

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
Kirykalla@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-0729-5986>.

положення про секретний заповіт; положення стосовно термінів прийняття спадку. На основі аналізу гарантій прав спадкоємців в спадковому праві України виокремлені основні ознаки таких гарантій. Узагальнено підходи до виокремлення категорії «гарантії прав спадкоємців» та наведено визначення таких гарантій у широкому та вузькому розумінні.

Ключові слова: спадкове право, заповіт, гарантії прав та свобод громадян, гарантії прав спадкоємців.

Для сучасного суспільства ступінь гарантованості прав і свобод людини є одним з основних показників рівня цивілізованості держави.

Особливу увагу питанню гарантій прав і свобод людини та громадянина приділяли такі науковці, як: Л. Д. Воеводін, Ю. А. Джепа, М. А. Егупова, Т. М. Заворотченко, А. П. Іванов, Т. Є. Крисань В. М. Корельський, М. С. Малєїн, М. І. Матузов, А. В. Малько, А. С. Мордовець, А. Ф. Нікітіна, В. Д. Перевалов, В. С. Пересунько, О. Ф. Скакун, М. С. Строгович, В. Н. Скобелкін, Ю. С. Шемшученко.

Мета публікації полягає в дослідженні поняття гарантії прав спадкоємців шляхом аналізу поглядів науковців, що стосуються розкриття змісту гарантій прав людини та громадянина.

Важливу роль в становленні спадкування, як правового інституту зіграв Стародавній Рим. З давніх часів робилися спроби сформуванню поняття заповіту. Знаменитий римський юрист Ульпіан трактував заповіт як «законне вираження волі, яке зроблено урочисто, щоб воно діяло після смерті» [1, с. 45].

Вперше про поняття спадкування за заповітом (*ex testamento*) згадується в Законі XII Таблиць. Спадкування за заповітом можна визначити як найбільш оптимальну форму переходу майна від спадкодавця до спадкоємців.

Основну роль у формуванні цивільного права усієї Європи відіграло саме римське право, тому при дослідженні правових питань потрібно звертатись саме до джерел римського права. Рим, що був центром політичного життя та серцевиною світового торгового обігу вимагав для своїх громадян свободи власності, заповітів, індивідуальної свободи й самовизначення та звичайно ж гарантування з боку держави. Стверджують, що саме в Римі був зароджений інститут гарантування прав власності, зобов'язального права, спадкових прав та інших.

Інститут спадкування, що був відображений в Новелах Юстиніана, зокрема, стосувався формального обмеження спадкодавця шляхом введення необхідного (обов'язкового) спадкування. Можна відзначити, що ідея необхідного спадкування, як гарантія близьким особам спадкодавця на спадщину та певною мірою обмеження свободи заповіту, була гарно сприйнята та знайшла своє відображення у наступних законодавствах.

У Римі для розвитку інституту гарантування прав родичів спадкодавця мали важливе значення такі умови спадкування: спадщину можна було отримати лише від тої особи, яка юридично здатна мати своє власне

майно. Тому раби не мали спадкоємців. Діти, які були підпорядковані батькові, мали спадкоємців лише у межах майна, яке належало їм за розпорядженням батька родини. Спадкування було можливе для особи, яка зачата на момент відкриття спадщини. Цього вимагав характер спадкування як безпосереднього правонаступництва. Для спадкування за заповітом це необхідно, оскільки заповідач повинен був знати, на користь якого він виражає свою волю [2, с. 168].

Можна стверджувати, що в Стародавньому Римі існували передумови для розвитку гарантії як засобу забезпечення зобов'язань, які згодом були перетворені на сучасний спосіб забезпечення зобов'язань, як гарантія прав. Варто погодитися з Р. Л. Нарішкіною, що «в основі усіх нових, часом дуже складних, систем гарантій виконання лежать основні, відомі ще римському праву, способи забезпечення зобов'язань» [3, с. 34]. Таким чином, ми можемо вважати, що введення гарантії в римському праві відбувся як захист матеріальних інтересів суб'єкта права шляхом гарантії цивільних прав у разі порушення.

Тому, можна констатувати, що передумови розвитку юридичних гарантій виникли в Стародавньому Римі та в подальшому були трансформовані в інститут цивільно-правових гарантій.

Для формування демократичної, соціальної, правової держави та громадянського суспільства потрібно створення механізму гарантій прав і свобод людини і громадянина, що будуть забезпечувати високий ступінь реалізації прав і законних інтересів, а також високий ступінь їх правового захисту. У зв'язку з цим О. Ф. Скакун справедливо підкреслює, що якщо немає гарантій, права, свободи та обов'язки людей та громадян приймають форму «заяв про наміри» [4, с. 203].

В теорії держави та права питання гарантій прав особи досліджувалось достатньо детально. Найбільше уваги зазначеному питанню приділяється в роботах з конституційного права, це і зрозуміло, адже гарантії прав людини це важливий інститут, який визначає статус особи в державі та суспільстві. Але питанню гарантій прав певних категорій, зокрема гарантій прав спадкоємців, приділяється незначна увага.

Етимологічне походження слова «гарантія» пов'язують з французьким словом «*garantie*» (від «*garantir*» — забезпечувати), хоча деякі науковці оспорюють дане твердження. Так, Ж. Л. Бержель у своєму дослідженні вказав, що термін «гарантія» запозичений з англійської мови, в якій він має безліч значень [5, с. 27]. В теорії існують й інші підходи до визначення слова «гарантія».

Спершу визначимо лексичне значення терміну «гарантія», який має такі тлумачення у словниковій літературі: забезпечення чого-небудь; передбачене законом чи певною угодою зобов'язання; законодавчо закріплені засоби охорони прав і свобод громадян, способи їх реалізації, а також засоби охорони правопорядку, інтересів суспільства і держави; умови що забезпечують успіх чого-небудь; відповідальність за що-небудь [6, с. 222; 7, с. 55].

Юридичні словники містять спеціальне правове визначення цього поняття: «один із способів забезпечення (виконання) зобов'язання, що

живається у відносинах між організаціями» [8, с. 59]. Новий тлумачний словник української мови містить такі значення слова «гарантія»: забезпечення, безпека, запорука [9, с. 572].

Слід зазначити, що термін «гарантія» охоплює всі об'єктивні та суб'єктивні фактори, спрямовані на гарантування та реалізацію прав та свобод громадян, усунення можливих причин їх неповного чи неналежного здійснення та захисту прав від порушень. Ці фактори різноманітні і за своїм характером служать умовами, засобами, методами та прийомами забезпечення процесу реалізації прав та свобод учасників суспільних відносин [10, с. 26].

Також під гарантіями розуміються: «... об'єктивні умови і засоби, що забезпечують не тільки проголошення і юридичне закріплення демократичних принципів, ідей, прав і свобод громадян, а й їх всебічну охорону та проведення в життя» [11, с. 257]; «... обумовлена закономірностями суспільного розвитку система умов, засобів і передумов, що забезпечує процес реалізації предмета гарантії» [12, с. 522]; «... система засобів, закріплених у чинному законодавстві і безпосередньо спрямованих на забезпечення предмета гарантії» [13, с. 235]; «закріплені в чинному законодавстві способи і засоби, безпосередньо спрямовані на забезпечення предмета гарантії» [14, с. 272] і ін.

Варто зазначити, що у всіх галузях права гарантії відіграють вирішальну роль, адже тільки при гарантованості прав можна розраховувати на повне і всебічне їх використання.

Як для кожної галузі права гарантія має свій зміст, так і різними науковців вона розуміється по-своєму. У юридичній літературі існує позиція, що гарантія є умовою. У цьому випадку термін «умови» також має кілька значень:

- 1) обставини, від яких щось залежить, які визначають щось;
- 2) напрям, в якому відбувається діяльність;
- 3) правила, встановлені в тій чи іншій сфері життя та діяльності;
- 4) статті, пункти договору, які передбачають певні дії його сторони [15, с. 130].

Як вказує Ю. Джепа гарантії — це сукупність певних умов. Такі умови існують не самі по собі і найбільшого ефекту досягають лише у спільній взаємодії. Тобто можна сказати, що це — певна система [16, с. 22].

Згідно з позицією М. Егупової, гарантії прав і свобод — це умови, засоби, за допомогою яких забезпечується практична можливість користуватися наданими законодавством правами [17, с. 49]. Проте зазначені визначення не можна назвати повними.

На думку М. С. Малєїн та Ю. С. Шемшученко гарантії прав та свобод громадян — це умови, засоби, способи, які забезпечують здійснення у повному обсязі всебічної охорони прав та свобод людини. Поняття «гарантії» охоплює усю сукупність об'єктивних і суб'єктивних чинників спрямованих на практичну реалізацію прав та свобод, на усунення можливих перешкод їх повного, або можливого здійснень [18, с. 41; 19, с. 555].

Розглядаючи механізм реалізації прав і свобод людини і громадянина, Л. Д. Воеводін зазначив, що вся система надання гарантії покли-

кана створити максимально сприятливе середовище, в якому правовий статус людини і громадянина, його права та свободи стали непорушними. Юрист підкреслює, що гарантії, таким чином, служать надійним мостом, який забезпечує необхідний в основах правового статусу особистості перехід від загального до конкретного, від законодавчо проголошеної можливості до реальності. Тому гарантії слід розуміти як умови та засоби, які гарантують ефективне виконання та повний захист прав і свобод усіх [20, с. 222]. На думку Л. Д. Воеводіна, функціями гарантій є створення можливості повнішого втілення в життя прав та свобод особи, їх охорона і захист від порушень з боку як окремих органів держави, посадових осіб, так і громадян [21, с. 25].

Гарантії прав людини підпорядковуються цілям реалізації конкретного права, і, як зазначає Л. Д. Воеводін, метою гарантій є «те, що вони потрібні не самі по собі, а для повного здійснення прав та обов'язків особи». У зв'язку з цим їхня природа повинна відповідати певним формам здійснення прав і свобод, здійснення обов'язків та притягнення до відповідальності [21, с. 25].

Як зазначають В. М. Корельський та В. Д. Перевалов гарантії слід охарактеризувати як систему умов, способів та засобів, що забезпечують всім та кожному рівні правові можливості для виявлення, придбання та реалізації своїх прав і свобод [22, с. 545].

На думку А. Ф. Нікітіна, гарантії прав та свобод особи — це обов'язки держави захищати людину, створювати правові, соціальні і культурні умови для реалізації її прав і свобод, а також діяльність державних і міжнародних організацій по захисту прав людини [23, с. 76]. Як вказує В. Ф. Погорілко, який вивчає гарантії прав та свобод в Україні, важливим елементом конституційно-правового статусу людей і громадян є гарантії їх прав і свобод. Гарантії конституційних прав та свобод людей та громадян означають систему умов та засобів, а також правові механізми, що забезпечують належне виконання прав та свобод людей та громадян, викладених у Конституції та законах України [24, с. 220].

У своїй дисертації про аналіз конституційно-правових гарантій прав та свобод людини і громадянина в Україні Т. М. Заворотченко пише, що гарантії — це, по суті, система умов, що гарантують задоволення інтересів людини. Основна їх функція — виконання зобов'язань держави та інших суб'єктів у сфері реалізації прав людини. Гарантії стосуються суспільних відносин, пов'язаних із захистом прав людини, задоволенням майнових та немайнових інтересів громадян. Тобто гарантії прав та свобод людини та громадянина як загальної концепції є основними умовами та засобами, за допомогою яких кожна людина має можливість реалізувати свої права [25, с. 29].

За М. С. Строговичем, гарантії — це встановлені законом, нормами права засоби, способи, якими охороняються і захищаються права громадян, припиняються та усуваються їх порушення, відновлюються порушені права [26, с. 180]. На думку А. П. Іванова та В. Н. Скобелкіна гарантії слід розглядати з точки зору їх розуміння як засобів і способів, з допомогою

яких забезпечується реальне здійснення демократичних прав і свобод громадян [27, с. 108; 28, с. 10].

Варто звернути увагу на позицію Є. Н. Хазова, який стверджує, що під гарантіями слід розуміти визнання і закріплення прав, свобод і обов'язків людини і громадянина у Конституції та інших нормативних актах держави та забезпечення їх реалізації всією правоохоронною діяльністю держави, суспільно-політичними організаціями, їх посадовими особами та самою особистістю [29, с. 146].

Підхід М. І. Матузова, А. В. Малько та А. С. Мордовця має велике значення для розуміння природи гарантій. Зазначені науковці дійшли висновку, що гарантії є суспільно-політичним та правовим явищем, беручи до уваги наступні моменти:

1) *пізнавальний*, що дає змогу розкрити предметні теоретичні знання про об'єкт їх впливу з метою отримання практичних знань про соціально-правову політику держави;

2) *ідеологічний*, який використовується політичною владою як засіб просування демократичних ідей в країні та за кордоном;

3) *практичний*, який визначається як інструмент юриспруденції, необхідна умова задоволення соціальних благ особи.

Виходячи з цього, автори визнають гарантії системою соціально-економічних, політичних, правових, організаційних передумов, засобів та методів, що пропонують людині можливість реалізувати свої права та свободи [30, с. 275].

Проаналізувавши погляди різних науковців, можемо виокремити такі ознаки гарантій прав та свобод людини:

1) *державна природа гарантій*. Гарантії створюються державою для виконання обов'язків перед суспільством, адже саме на державі лежить обов'язок забезпечення суспільного добробуту, який залежить від якості та ефективності діючих в державі гарантій. Слід відзначити, що виконання зазначених гарантій забезпечується силою державного впливу аж до примусу;

2) *нормативно-правова закріпленість гарантій*. Закріплення гарантій у законах та підзаконних нормативно-правових актах наділяє їх такими властивостями як загальність, загальнообов'язковість та законодавча захищеність;

3) *універсальний та безперервний характер гарантій*. Гарантії не обмежуються ні в часі, ні в просторі, крім того, вони діють постійно та їх дія поширюється на територію всієї держави. Гарантії належать усім, кому вони адресовані, як суспільству чи його окремій групі, так і кожному з їх учасників зокрема;

4) *визначають рівень розвитку суспільного життя*. Розглядаючи діючі у державі гарантії можна визначити пріоритети державної політики, адже вони є показником рівня розвиненості національної системи права;

5) *покликані охороняти і захищати права людини і громадянина*, оскільки вони закріплюють засоби забезпечення законності та охорони правопорядку, інтересів особистості, суспільства та держави.

Досліджуючи думки науковців, слід відзначити, що основні права і свободи людини та громадянина, які установлені і гарантовані Конституцією України є засобом забезпечення повноцінного розвитку особи, задоволення її інтересів та потреб. Система гарантій конституційних прав і свобод людини та громадянина має специфічні внутрішньо системні зв'язки між своїми компонентами. Ці зв'язки знаходять своє відображення в тому, що використання одних гарантій передбачає реалізацію інших. Так, ст. 41 Конституції України гарантує, що кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності та визначає, що право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом [31]. Саме одним із таких способів набуття права власності є спадкування, що у свою чергу передбачає гарантії прав учасників спадкових відносин.

Варто відзначити, що гарантії прав — це складне питання у рамках спадкового права. Це той її елемент (ланка), який переводить спадкові права фізичних осіб зі сфери наукових досліджень в практичну сферу діяльності людини, суспільства і держави.

У сфері спадкового права держава надає гарантії прав спадкоємців через встановлення державою і закріплення в нормативно-правових актах правил, методів та прийомів, які застосовуються правомочними суб'єктами (нотаріусами, заповідачами, спадкоємцями) для повного здійснення законних прав відповідно до принципів свободи заповіту і охорони інтересів сім'ї.

Для визначення гарантій спадкових прав варто розглянути конкретні гарантії прав родичів спадкодавця, що містяться в законодавстві України. Слід зазначити, що повний набір норм цивільного права у шостій книзі Цивільного кодексу України, який має назву «Спадкове право» — спрямований на забезпечення прав спадкодавця чи спадкоємців або обох.

Забезпечення прав родичів спадкодавця залежить від того, які принципи домінують в законодавстві. Сучасне спадкове право України виходить з поєднання двох основних принципів: свободи заповіту і охорони інтересів сім'ї. На сьогодні, багато цивілізованих держав стали на шлях все більшого обмеження волі заповідача, щодо вільного розпорядження своїм майном і, як наслідок, захисту прав членів сім'ї спадкодавця.

Деякі норми цивільного законодавства більше спрямовані на забезпечення прав учасників спадкових правовідносин, ніж інші. Наприклад міри застосовувані нотаріусами по охороні майна до прийняття спадщини, безпосередньо спрямовані на захист прав спадкоємців. Іншим прикладом є норми про обов'язкову частку у спадщині, зазначена норма спрямована саме на захист прав спадкоємців. Положення про обов'язкову частку та необхідних спадкоємців є найважливішим правовим методом захисту спадкових прав спадкоємців при спадкуванні за заповітом, обмежуючи принцип вільної волі спадкодавця.

Найбільш проблемними положеннями в спадковому праві, які впливають на гарантованість прав спадкоємців є такі:

1) *положення про повноваження та організацію діяльності нотаріусів*. Перш за все, слід вказати на повноваження нотаріусів у зв'язку з

посвідченням заповіту та перевірці дієздатності заповідача. По-друге, не менш важливе повноваження нотаріуса — захищати майно, що входить в спадкову масу. Слід зазначити, що нотаріат — це організована за територіальним принципом система, яка також має на меті гарантувати права фізичної особи та зокрема спадкоємців;

2) *положення про секретний заповіт*. Оскільки така форма заповіту є найбільш сумісною із принципом свободи розпорядження заповідача, вона, перш за все, може порушувати законні права та інтереси родичів заповідача;

3) *положення стосовно строків прийняття спадку*. Ці питання також безпосередньо впливають на права родичів спадкодавця.

Можна визначити, що цивільно-правовими гарантіями права спадкування для спадкоємців є: право прийняти спадщину або відмовитися від неї; можливість прийняття спадщини через представника, якщо в дорученні спеціально передбачено повноваження на прийняття спадщини; можливість в судовому порядку відновити строк для прийняття спадщини, а також отримати обов'язкову частку.

Гарантії прав родичів спадкодавця у повному обсязі визначають рівень та міру визначеності їх прав. Кожен з перерахованих вище способи допомагає спадкоємцям ефективніше реалізовувати свої права. Наявність різних способів захисту прав спадкоємців, які відрізняються за своєю правовою природою та галузевою приналежністю, свідчить про загальний рівень захисту та безпеки таких суб'єктивних прав.

На основі викладеного варто виокремити такі ознаки гарантії прав спадкоємців: спрямовані на конкретне коло суб'єктів — спадкоємців, покликані охороняти і захищати права спадкоємців, закріплені в нормативно-правових актах, зокрема Цивільний кодекс України, Закон України «Про нотаріат», базуються на принципах охорони інтересів сім'ї, виникають з юридичних фактів. Для виникнення спадкових правовідносин вирішальним є факт смерті. Відкриття спадщини як юридичний факт є наслідком виникнення у певних осіб права на спадкування.

Узагальнивши вищезазначені підходи до виокремлення категорії «гарантії прав спадкоємців», на наш погляд, можна сформулювати таке його визначення. У широкому розумінні гарантії прав спадкоємців це — встановлені державою і закріплені в нормативно-правових актах, засоби і прийоми, використовувані уповноваженими суб'єктами (нотаріусами, спадкодавцем, обов'язковими спадкоємцями) в цілях більш повного здійснення закріплених в законодавстві прав на отримання спадщини у відповідності з принципами — свободи заповіту і охорони інтересів сім'ї. У вузькому розумінні гарантії прав спадкоємців — це система засобів, що встановлена державою і закріплена в нормативно-правових актах, яка покликана захистити права спадкоємців від їх незаконного порушення.

Список використаних джерел

1. *Новицкий И. Б.* Основы римского гражданского права. Москва : Юридическая литература, 1972. 296 с.

2. *Крисань Т. С.* Еволюція гарантування у римському праві. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 1. С. 167–170.
3. Гражданское и торговое право капиталистических государств / отв. ред. Е. А. Васильев. 3-е изд. Москва : Международные отношения, 1993. 560 с.
4. *Скакун О. Ф.* Теория государства и права. Харьков : Консум; Ун-т внутр. дел, 2000. 704 с.
5. *Бирюкова Л. А.* Банковские гарантии: теория и практика. Москва : Спарк, 2004. 159 с.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад, і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
7. *Івченко А. О.* Тлумачний словник української мови. Харків : Фоліо, 2002. 543 с.
8. Юридический энциклопедический словарь / ред. кол.: А. Я. Сухарев (гл. ред.) и др. Москва : Советская энциклопедия, 1984. 415 с.
9. Новий тлумачний словник української мови. В 4 т. Київ : Аконіт, 2000. Т. 1. А–Є / уклад.: В. В. Яременко О. М. Сліпущко. 910 с. («Нові словники»).
10. *Витрук Н. В.* О юридических средствах обеспечения реализации и охраны советских граждан. *Правоведение*. 1964. № 4. С. 26–30.
11. *Марченко М. Н.* Проблемы общей теории государства и права. Москва : Велби, 2007. Т. 1. 735 с.
12. Теория государства и права / под ред. Н. И. Матузова, А. В. Малько. Москва : Юристъ, 2000. 555 с.
13. *Романенко С. В.* Конституция Российской Федерации и гарантии прав человека. *Научные труды. Российская академия юридических наук*. Вып. 4, Т. 1. Москва : Юрист, 2004. 481 с.
14. *Иванников И. А.* Проблемы государства и права России начала XXI века. Ростов н/Д: Изд-во Рост. ун-та, 2003. 352 с.
15. *Пересунько В. С.* Юридичні гарантії при укладенні трудового договору. Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2000. 185 арк.
16. *Джепа Ю. А.* Юридичні гарантії права на працю при припиненні трудових правовідносин. Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Луганськ, 2009. 196 арк.
17. *Егунова М. А.* Конституционно-правовой механизм обеспечения права на образование лиц с ограниченными возможностями здоровья. Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Краснодар, 2012. 226 л.
18. *Малеин Н. С.* Повышение роли закона в охране личных и имущественных прав граждан. *Советское государство и право*. 1977. № 6. С. 41–46.
19. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Українська енциклопедія, 1998. Т. 1: А–Г. 672 с.
20. *Воеводин Л. Д.* Юридический статус личности в России. Москва : Изд-во МГУ, ИНФРА-М-НОРМА, 1997. 304 с.
21. *Воеводин Л. Д.* Конституционные права и обязанности советских граждан. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1972. 300 с.
22. Теория государства и права / под ред. В. М. Корельского и В. Д. Первалова. 2-е изд. Москва : НОРМА (НОРМА-ИНФРА-М), 2000. 616 с.
23. Словарь-справочник по праву / сост. А. Ф. Никитин. Москва : Акалис, 1995. 140 с.

24. *Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л.* Конституційне право України. Київ : Правова єдність, 2010. 432 с.
25. *Заворотченко Т. М.* Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні. Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2002. 222 арк.
26. *Строгович М. С.* Основные вопросы советской социалистической законности. Москва : Наука, 1966. 271 с.
27. *Иванов А. П.* Гарантии конституционных прав советских граждан. *Ученые записки Саратовского юридического института им. Д. И. Курского.* 1968. Вып. XVII, Кн. 1. С. 11–15.
28. *Скобелкин В. Н.* Юридические гарантии трудовых прав рабочих и служащих. Москва : Юридическая литература, 1969. 183 с.
29. *Хазов Е. Н.* Конституционные гарантии прав и свобод человека и гражданина в России: теоретические основы и проблемы реализации. Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Москва, 2011. 500 л.
30. *Матузов Н. И., Малько А. В.* Теория государства и права. Москва : Юристъ, 1977. 672 с.
31. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL : <http://bit.ly/2LXJAqz>.

Надійшла до редакції 01.12.2020

Alla KIRYK

Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

The Concept of Guarantees of the Rights of Heirs in the Inheritance Law of Ukraine

The sources of Roman law, which played an important role in the formation of inheritance law as a legal institution, are studied. The definition of the term «will», which was first formed by the Roman lawyer Ulpian, is considered. The origin of the word «guarantee» is studied and its interpretation in different dictionaries is considered. It is established that guarantees play a crucial role, because only with the guarantee of rights can we count on their full and comprehensive use. It has been found that the issue of guarantees of heirs' rights is given little attention among scholars. The opinions of scientists on the interpretation of the term guarantee of human rights and freedoms are analyzed, as well as approaches to understanding the nature of guarantees are identified. Researchers have found that there are different positions on the definition of «guarantee of rights». Based on the analyzed views of scientists, the main features of guarantees of human rights and freedoms are formed, which include: the state nature of guarantees; regulatory and legal consolidation of guarantees; universal and continuous nature of guarantees; is an indicator of the level of development of the national legal system; designed to protect and defend human and civil rights. The analysis of specific guarantees of the rights of relatives of the testator contained in the legislation of Ukraine is carried out. The most problematic provisions in inheritance law have been identified that affect the guarantee of the rights of heirs, including: provisions on the powers and organization of notaries; provisions on secret wills; provisions on the timing of acceptance of the inheritance. Based on the analysis of guarantees of the rights of heirs in the inheritance law of Ukraine, the main features of such guarantees are highlighted. The approaches to the separation of the category «guarantees of the rights of heirs» are generalized and the definition of such guarantees in a broad and narrow sense is given.

Keywords: *inheritance law, will, guarantees of citizens' rights and freedoms, guarantees of heirs rights.*